

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Медичний інститут
Кафедра терапевтичних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Юрій КОТЛЯР

«__» _____ 2024 року.

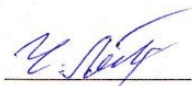
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПАЛІАТИВНА ТА ХОСПІСНА МЕДИЦИНА

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Розробник

Лариса ЧЕЛЕНГІРОВА

Зав.кафедри розробника

Максим ЗАК

Гарант освітньої програми

Микола КЛИМЕНКО

В.о. директора інституту

Наталія ТЕРЕНТЬЄВА

Начальник НМВ

Сергій ШКІРЧАК

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Паліативна та хоспісна медицина	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	222 «Медицина»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Медицина	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	6-й	
Навчальний рік	2024-2025	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	11-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3кредити / 90 години	
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма
	-	
	40 год. 50 год.	
Відсоток аудиторного навантаження	44 %	
Мова викладання	українська	
Форма підсумкового контролю	Диф. залік – 11-й семестр	

2. Мета, завдання та заплановані результати навчання

Головною метою паліативної допомоги є підтримка якості життя у його фінальній стадії, максимальне полегшення фізичних та моральних страждань пацієнта та його близьких, а також збереження людської гідності пацієнта наприкінці земного життя.

Вивчення паліативної та хоспісної медицини встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря за фахом відповідно до її блоку і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни.

Паліативна медицина, як галузь клінічної медицини та охорони здоров'я та навчальна дисципліна є невід'ємною частиною клінічної медицини, тому вивчення основних положень цієї галузі науки – важливий момент підготовки лікаря будь-якої спеціальності.

Завдання навчання: набуття студентом компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю:

1) розглядати паліативну допомогу як медико-соціальний напрямок зусиль держави та суспільства, головною метою якої є підтримка якості життя людини в її фінальному періоді життєдіяльності, максимальне полегшення фізичних та моральних страждань пацієнта та його близьких, збереження людської гідності пацієнта на порозі неминучої — біологічної смерті людини;

2) враховувати особливості перебігу пацієнтами, що потребують паліативної медичної допомоги, які є особи з хронічними невиліковними хворобами (онкологічними, серцево- та нейросудинними, нейродегенеративними ураженнями головного мозку, пацієнти в термінальних стадіях туберкульозу, ВІЛ/СНІДу, цукрового діабету тощо);

3) забезпечувати професійну психологічну допомогу, яка стосується також членів сім'ї пацієнта, у тому числі в найближчий період після смерті останнього;

4) використовувати цілісний міждисциплінарний (холістичний) підхід, який досягається за рахунок координації з боку лікарів, медичних сестер та інших фахівців медичного та немедичного профілю усіх аспектів допомоги пацієнту.

5) полегшення болю та інших симптомів невиліковної прогресуючої хвороби, забезпечення максимально можливого врахування потреб та побажань пацієнтів із невиліковними захворюваннями

б)духовний супровід паліативних пацієнтів з врахуванням їхніх релігійних переконань і потреб; надання підтримки та реабілітаційних заходів, які допомагають вести максимально активне соціальне життя; забезпечення максимально можливої якості життя та гідності паліативних пацієнтів

Компетентності та програмні результати навчання

Загальні компетентності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності. 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. 7. Здатність працювати в команді. 8. Здатність до міжособистісної взаємодії. 10.Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології. 11.Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
--------------------------------	---

	<p>12.Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.</p> <p>13.Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.</p> <p>14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.</p> <p>5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.</p> <p>13.Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.</p> <p>14.Здатність до планування і проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.</p> <p>15.Здатність до проведення експертизи працездатності.</p> <p>16.Здатність до ведення медичної документації, в тому числі електронних форм.</p> <p>17.Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.</p> <p>18.Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.</p> <p>19.Здатність до організації та інтеграції надання медичної допомоги населенню та проведення маркетингу медичних послуг.</p> <p>21.Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та 9 дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p> <p>22.Здатність управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.</p> <p>25.Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>1.Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.</p> <p>5. Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.</p> <p>6. Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних</p>

даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 10 2).

7. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

9. Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (за списком 2), враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.

10. Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування на підставі заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

14. Визначати тактику та надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами лікування.

15. Організовувати надання медичної допомоги та лікувально-евакуаційних заходів населенню та військовослужбовцям в умовах надзвичайних ситуацій та бойових дій, в т.ч. у польових умовах.

18. Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів, в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та контингенту населення на підставі нормативних документів.

21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

22. Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я.

24. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

27. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів.

3. Програма навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС).

Програма дисципліни “Паліативна та хоспісна медицина” структурована на один блок.

Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Практичні заняття	СРС, в т.ч., індивідуальна
Тема 1. Введення в спеціальність. Основи геронтології. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні.	4	5
Тема 2. Принципи організації та надання паліативної та хоспісної допомоги в Україні.	4	5
Тема 3. Паліативна допомога у практиці сімейного лікаря.	4	5
Тема 4. Закономірності розвитку та перебігу хронічних невиліковних хвороб, концепція якості життя.	4	5
Тема 5. Типові клінічні симптоми в паліативній та хоспісній медицині.	4	5
Тема 6. Лікарські засоби ад'ювантної дії в паліативній медицині.	4	5
Тема 7. Психологічні та психотерапевтичні аспекти паліативної та хоспісної медицини.	4	5
Тема 8. Паліативна онкологія. Надання паліативної та хоспісної допомоги пацієнтам із злоякісними новоутвореннями, на ВІЛ/СНІД та туберкульоз.	4	5
Тема 9. Особливості надання паліативної допомоги пацієнтам літнього віку.	4	5
Тема 10. Роль та функції лікаря в термінальній період життя пацієнта: елементи медичної танатології.	4	5
РАЗОМ	40	50

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. Лекції не заплановані.

4.2. План практичних занять

№ з.п.	ТЕМА	Кільк. годин
1.	<p>Тема 1. Введення в спеціальність. Основи геронтології. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні.</p> <p>Геронтологія як наука, її складові, завдання. Демографічні, соціальні, соціально-гігієнічні питання старості і старіння. Видова та індивідуальна тривалість життя людини. Біологічний і календарний вік людини. Співвідношення фізіологічних чинників у віковій інволюції.</p> <p>Класифікація</p> <p>ВООЗ вікових періодів життя людини. Старість як закономірний заключний період вікового розвитку людини. Біологія старіння: сучасні теорії, закономірності, механізми, види.</p> <p>Паліативна та хоспісна медицина.</p>	4

2.	<p>Тема 2. Принципи організації та надання паліативної та хоспісної допомоги в Україні.</p> <p>Сучасні міжнародні підходи, стандарти та принципи організації надання паліативної та хоспісної допомоги населенню. Потреби населення України в паліативній та хоспісній допомозі. Нормативно-правова база, що регулює надання паліативної та хоспісної допомоги в Україні. Стаціонарні заклади паліативної та хоспісної допомоги. Надання паліативної допомоги вдома. Доступ пацієнтів до фармакологічного знеболення. Підготовка кадрів, які залучені до надання паліативної та хоспісної допомоги. Проблеми розвитку системи паліативної та хоспісної допомоги в Україні. Сучасні міжнародні підходи, стандарти і принципи організації надання ПХД населенню.</p>	4
3.	<p>Тема 3. Паліативна допомога у практиці сімейного лікаря.</p> <p>Паліативна та хоспісна допомога: дефініції, загальні концепції. Головна мета паліативної допомоги. Складові системи паліативної допомоги. Паліативна допомога дітям. Критерії надання пацієнтові статусу паліативного хворого. Визначення поняття “первинна паліативна допомога”; складові. Термінальний стан пацієнта. Агонія. Правила догляду за помираючим пацієнтом. Елементи медичної танатології. Патологоанатомічний розтин. Законодавче регулювання та забезпечення доступності паліативної допомоги в Україні.</p>	4
4.	<p>Тема 4. Закономірності розвитку та перебігу хронічних невиліковних хвороб, концепція якості життя.</p> <p>Хвороба, основні закономірності та періоди розвитку, варіанти завершення. Смерть клітини. Смерть організму: клінічна та біологічна смерть; термінальний період життя.</p> <p>Якість життя та причини її порушення у пацієнтів з хронічними невиліковними хворобами.</p> <p>Клінічні підходи та методи оцінки якості життя паліативних пацієнтів. Базові клінічні та етичні принципи надання паліативної допомоги. Філософія та холистичні постулати С. Сондерс. Евтаназія: медико-юридичні та біоетичні аспекти.</p>	4
5.	<p>Тема 5. Типові клінічні симптоми в паліативній та хоспісній медицині.</p> <p>Наявність типових клінічних симптомів у паліативних пацієнтів. Больовий синдром у паліативних пацієнтів: клініка, патофізіологія болю. Загальні принципи контролю болю в паліативній медицині. Фармакологічний контроль больового синдрому в паліативній медицині. Контроль синдрому хронічного болю згідно зі схемою ВООЗ. Нормативна база та порядок використання опіоїдних анальгетиків у паліативній медицині. Засоби фармакологічного контролю хронічного болю в паліативній медицині.</p> <p>Анорексія/кахексія й інші клінічні синдроми в паліативній онкології: Втома. Запор. Діарея. Нудота. Блювання. Пролежні. Нудота. Блювання.</p> <p>Ураження шкіри та слизових оболонок. Пролежні. Задишка/диспное.</p> <p>Кашель. Кровохаркання. Асцит: клініка, ведення хворого.</p>	4

6.	<p>Тема 6. Лікарські засоби ад'ювантної дії в паліативній медицині. Загальна характеристика застосування ад'ювантів у паліативній та хоспісній медицині. Основні класи ад'ювантних лікарських засобів, що застосовуються в паліативній та хоспісній медицині. Ад'ювантні лікарські засоби – коанальгетики: психо- та нейролептики. Клініко-фармакологічна характеристика ад'ювантних лікарських засобів. Протиблювотні засоби та препарати, що усувають нудоту. Антигістамінні засоби для системного застосування. Глюкокортикоїди для системного застосування.</p> <p>Протисудомні засоби. Лікарські засоби для лікування кісток. Протиблювотні засоби та препарати, що усувають нудоту. Антигістамінні засоби для системного застосування. Глюкокортикоїди для системного застосування. Лікарські засоби для надання ПХД, що рекомендовані ЕАРС та ВООЗ.</p>	4
7.	<p>Тема 7. Психологічні та психотерапевтичні аспекти паліативної та хоспісної медицини.</p> <p>Психологічні аспекти термінального періоду життя. Модель Кюблер-Росс. Депресія у паліативних пацієнтів. Безсоння. Реакції родини та близьких осіб. Реакції родини та близьких осіб (горе і втрата). Етичні та духовні аспекти паліативної допомоги. Повідомлення неприємних новин (діагнозу невиліковного захворювання, несприятливого прогнозу) пацієнтам або їхнім родичам. Ключові етапи надання інформації (неприємних новин про невиліковний діагноз, несприятливий прогноз) пацієнтові та його родині. Духовні аспекти паліативної допомоги. Психічне перенапруження персоналу при роботі з паліативними пацієнтами . Програма антистресової поведінки.</p>	4
8.	<p>Тема 8. Паліативна онкологія. Надання паліативної та хоспісної допомоги пацієнтам із злоякісними новоутвореннями, на ВІЛ/СНІД та туберкульоз.</p> <p>Епідеміологія та соціальна значимість онкологічних захворювань. Захворюваність та смертність від злоякісних новоутворень в Україні та у світі. Загальна характеристика пухлинного росту і типів злоякісних пухлин. Етіологія, патогенез, молекулярна біологія злоякісних новоутворень. Принципи діагностики та лікування злоякісних пухлин і місце паліативної допомоги. Біоетичні проблеми в паліативній онкології.</p> <p>Паліативна та хоспісна допомога пацієнтам з інфекцією ВІЛ/СНІД.</p> <p>ВІЛ-інфекція та СНІД у ХХІ сторіччі: медичні та соціальні проблеми. Етіологія та патогенез ВІЛ-інфекції та СНІДу: молекулярна біологія, патофізіологія, клінічна біохімія. Клініка, діагностика, лікування ВІЛ-інфекції. Паліативна допомога в термінальних стадіях ВІЛ/СНІД. Біоетичні та юридичні проблеми ведення пацієнтів у термінальний період розвитку ВІЛ-інфекції. Паліативна і хоспісна допомога пацієнтам з інкурабельними формами туберкульозу, зокрема ВІЛ-асоційованого туберкульозу.</p>	4

9.	<p>Тема 9. Особливості надання паліативної допомоги пацієнтам літнього віку. Постаріння населення у світі та в Україні . Демографічні наслідки та проблема надання медичної допомоги в кінці життя. Біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння і старості. Психологічні властивості пацієнтів літнього віку в контексті невиліковного захворювання. Загальні принципи надання медичної допомоги особам літнього віку. Особливості фармако-терапевтичної допомоги пацієнтам літнього віку.</p> <p>Надання паліативної допомоги дітям: клінічні, біоетичні та організаційні проблеми. Актуальність проблеми надання паліативної допомоги дітям у світі та в Україні. Організаційні особливості надання паліативної допомоги дітям. Дитячі Центри паліативної допомоги: світовий та національний досвід.</p>	4
10.	<p>Тема 10. Роль та функції лікаря в термінальній період життя: елементи медичної танатології. Термінальний стан пацієнта. Агонія. Правила догляду за помираючим пацієнтом. Елементи медичної танатології. Смерть пацієнта. Встановлення факту смерті. Констатація смерті. Патологоанатомічний розтин.</p> <p>Основні підходи до соціальної роботи у сфері паліативної та хоспісної допомоги. Визначення соціальної роботи. Основні принципи соціальної роботи з паліативними пацієнтами. Соціальна робота з паліативними хворими в Україні. Співпраця фахівців із соціальної роботи та медичних працівників при наданні паліативної та хоспісної допомоги.</p>	4
РАЗОМ		40

4.3. Завдання для самостійної роботи

Для самостійної роботи студентів виносяться завдання теоретичного характеру, які недостатньо ґрунтовно розглянуті в межах лекційних та практичних занять. Студент має опрацювати літературні джерела та бути готовим до відповіді на поставлені питання під час проведення практичних занять та диф. заліку. Завданнями практичного характеру є тести та задачі.

№ з.п.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Законодавчі та нормативні документи МОЗ України щодо організації та надання геріатричної, паліативної та хоспісної допомоги населенню.	5
2.	Паліативна допомога при захворюваннях органів травлення в похилому та старечому віці .	5
3.	Паліативна допомога при захворюваннях ендокринної системи в похилому та старечому віці	5
4.	Паліативна допомога при захворюваннях опорно-рухового апарату в похилому та старечому віці	5
5.	Паліативна допомога при психоневрологічних захворюваннях в похилому та старечому віці	5
6.	Паліативна допомога при хворобах органів слуху в похилому та старечому віці	5
7.	Паліативна допомога при хворобах органів зору в похилому та старечому віці	5

8.	Паліативна допомога при хворобах шкіри в похилому та старечому віці	5
9.	Паліативна допомога при захворюваннях кровотворної системи у похилому та старечому віці	5
10.	Паліативна допомога при захворюваннях сечової та статеві систем у похилому та старечому віці	5
РАЗОМ		50

Індивідуальні завдання

Підбір та огляд наукової літератури за тематикою програми на вибір студента з написанням реферату та його прилюдним захистом.

Підбір та огляд наукової літератури за тематикою науково-дослідної роботи кафедри з підготовкою наукової доповіді на засіданні СНТ або на студентських конференціях.

Наукове дослідження за тематикою науково-дослідної роботи кафедри з публікацією результатів в наукових виданнях.

Участь у роботі студентського наукового гуртка та виступи на наукових форумах.

Участь у студентській олімпіаді з дисципліни. Курація хворих, робота в геріатричному відділенні, хоспісі.

Типові тести для перевірки опанованого матеріалу на практичних заняттях (прикладі)

1. При старінні організму виникають такі зміни в органах системи кровотворення:

1. Лімфатичні вузли зменшуються
2. Мигдалики збільшуються
3. Селезінка збільшується
4. Збільшується маса кісткового мозку
5. Зменшується печінка

2. При лікуванні залізодефіцитної анемії у геріатричних пацієнтів надають перевагу:

1. Парентеральному введенню препаратів заліза
2. Пероральному введенню препаратів заліза
3. Дієтотерапії
4. Фітотерапії
5. Вживанню сирої печінки

3. Для перебігу хронічного міслолейкозу у геріатричних пацієнтів характерне:

- A. збільшення печінки, селезінки
- B. збільшення печінки
- C. збільшення усіх груп лімфатичних вузлів
- D. зменшення печінки
- E. зменшення селезінки

4.4. Забезпечення освітнього процесу

1. Мультимедійні проєктори, комп'ютери, екрани для мультимедійних презентацій, лекційні презентації.

2. Схеми, таблиці, тести, відеофільм.
3. Технічні засоби навчання: тренажерний маніпуляційний клас. 4. Білети диференційного заліку.

5. Підсумковий контроль

Перелік питань підсумкового контролю (диф. заліку)

1. Геронтологія як наука, основні поняття.
2. Біологія старіння: теорії, закономірності, механізми, види (природне, фізіологічне); сповільнене (ретардоване); патологічне (прискорене); передчасне (прогерія) у дітей та дорослих.
3. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння.
4. Метеопатичні реакції в похилому та старечому віці.
5. Організація профілактичної та лікувальної допомоги геріатричним пацієнтам, обов'язки медичної сестри щодо їх виконання. Лікувально-профілактичні заклади геріатричного типу.
6. Геріатрія. Особливості перебігу хвороб у старечому віці.
7. Метаболізм ліків та особливості фармакотерапії в старіючому організмі.
8. Психологічні особливості стосунків медичної сестри і пацієнтів похилого та старечого віку.
9. Методика медсестринського обстеження геріатричного пацієнта.
10. Особливості організації геріатричного догляду за пацієнтами похилого та старечого віку, принципи їх реабілітації.
11. Вікові зміни серцево-судинної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
12. Артеріальна гіпертензія в похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація.
13. Особливі форми артеріальної гіпертензії: ізольована систолічна, склеротична. Псевдогіпертензія. Значення добового моніторингу артеріального тиску.
14. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Медикаментозна терапія.
15. Атеросклероз, ішемічна хвороба серця у похилому та старечому віці. Особливості клінічних проявів стенокардії (клінічні еквіваленти приступу), інфаркту міокарда при супутній патології в похилому та старечому віці (артеріальна гіпертензія, цукровий діабет тощо).
16. Хронічна недостатність кровообігу у пацієнтів похилого та старечого віку. Лікування. Профілактика.
17. Аритмії у похилому та старечому віці (миготлива, екстрасистоля, блокади тощо). Визначення, етіологія, класифікація. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
18. Потенційні проблеми пацієнтів із патологією серцево-судинної системи, пов'язаних із тривалим прийомом ліків (серцевих глікозидів, ІАПФ, сечогінних, вазодилітаторів, антагоністів кальцію тощо) та супутньою патологією.
19. Вікові зміни органів дихання та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
20. Пневмонія, бронхіт, бронхіоліт, ХОЗЛ, рак легень. Визначення, етіологія, класифікація. Переваги лікування вдома (домашній стаціонар), показання до госпіталізації.
21. Емфізема легень у похилому та старечому віці.

22. Потенційні проблеми пацієнтів із патологією органів дихання, пов'язані з тривалим прийомом ліків (антибіотиків, сульфаніламідів тощо) та супутньою патологією.
23. Вікові зміни системи травлення та формування захворювань на фоні інволютивних змін.
24. Гастрити (гострий та хронічний типу А, В), рак шлунка. Особливості клінічних проявів, перебігу в похилому та старечому віці. Профілактика зневоднення.
25. Виразкова хвороба (пізня, стара, стареча). Особливості клінічних проявів, перебігу в похилому та старечому віці; рефлюксгастроезофагальний рефлекс. Профілактика.
26. Жовчнокам'яна хвороба, токсичний (медикаментозний) гепатит, цироз. Особливості клінічних проявів, перебіг.
27. Дивертикулярна хвороба кишок у похилому та старечому віці.
28. Закрепи у похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічні прояви.
29. Потенційні проблеми пацієнтів, пов'язані з тривалим прийомом ліків (обволікальних, проносних тощо) та супутньою патологією.
30. Вікові особливості нирок і сечових шляхів та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
31. Особливості перебігу старечого хронічного пієлонефриту. Особливості гострого пієлонефриту. Значення рефлюкс-нефропатії.
32. Гломеронефрит у похилому та старечому віці, діабетична нефропатія.
33. Старечий амілоїдоз нирок, нефротичний синдром. Визначення, етіологія, класифікація. Сучасні підходи до лікування та профілактики.
34. Інфекція сечових шляхів. Визначення, етіологія, класифікація. Фітотерапія як засіб тривалого лікування.
35. Доброякісна гіперплазія, рак передміхурової залози у старечому віці. Прояви.
36. Нетримання та затримка сечі. Причини, клінічні прояви. Сучасні підходи до лікування. Значення догляду.
37. Потенційні проблеми пацієнтів із захворюваннями сечової і статеві систем, пов'язані з тривалим прийманням ліків (антибіотиків із цитостатичною дією, сульфаніламідних препаратів тощо) та супутньою патологією.
38. Вікові зміни системи кровотворення, виникнення захворювань на тлі інволютивних змін.
39. Етіологія, клінічні прояви, діагностика анемії в похилому віці (залізодефіцитна, анемія при хронічних захворюваннях, гіпо- та апластична анемії).
40. Гемобластози у похилому та старечому віці.
41. Геморагічний синдром у похилому та старечому віці, зв'язок із тривалим прийомом ліків.
42. Вікові зміни ендокринної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
43. Цукровий діабет типу 2 у похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику.
44. Інструментальних досліджень, догляд при діабетичних мікро- і макроангіопатіях. Принципи лікування. Фітотерапія як засіб тривалого лікування.
45. Ускладнення цукрового діабету типу 2: розвиток, перебіг, особливості надання допомоги при гіперглікемічній, гіпоглікемічній комах.
46. Поняття про гіперосмолярну, гіперлакцидемичну кому в похилому та старечому віці.
47. Захворювання щитоподібної залози у похилому та старечому віці.

48. Вікові зміни психоневрологічної сфери та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
49. Деменції пізнього віку: хвороби Альцгеймера, Паркінсона. Визначення, етіологія, класифікація.
50. Сплутаність (делірій). Визначення, етіологія, класифікація.
51. Вікові зміни опорно-рухового апарату та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
52. Потенційні проблеми пацієнтів із патологією опорно-рухового апарату, пов'язаних із тривалим прийманням ліків і супутньою патологією.
53. Порушення сну. Депресії в похилому та старечому віці. Причини.
54. Вікові зміни органа слуху та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
55. Доброякісні (папілома, стареча кератома, шкірний ріг, гемангіома) та злоякісні (базаліома, меланома тощо) пухлини шкіри у похилому та старечому ві
56. Вікові зміни шкіри та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
57. Перебіг, прогноз при старечому остеопорозі, деформованому артрозі.
58. Клінічні прояви, перебіг, прогноз старечої катаракти, глаукоми, ретинопатії. Підходи до лікування. Профілактика.
59. Вікові зміни органа зору та виникнення захворювань на тлі інволютивних змін. Профілактика.
60. Охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки при соматичних захворюваннях у пацієнтів похилого та старечого віку.

«0» варіант білету диф. заліку

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти – магістр

Галузь знань: 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 222 Медицина

Навчальна дисципліна – **Паліативна та хоспісна медицина**

Варіант № 0

1. Метеопатичні реакції в похилому та старечому віці – **максимальна кількість балів – 20.**
2. Вікові зміни серцево-судинної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін – **максимальна кількість балів – 20.**
3. Цукровий діабет типу 2 у похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику – **максимальна кількість балів – 20.**
4. Клінічні прояви, перебіг, прогноз старечої катаракти, глаукоми, ретинопатії. Підходи до лікування. Профілактика – **максимальна кількість балів – 20.**

Затверджено на засіданні кафедри терапевтичних дисциплін, протокол № ____ від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

д. мед. н., професор Зак М.Ю.

Екзаменатор

ст. викладач Челенгірова Л.А.

І таких 30 білетів

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Методи контролю

- Опитування (перевірка теоретичних знань та практичних навичок).
- Тестовий контроль.
- Написання огляду наукової літератури (рефератів).
- Підготовка презентацій.

Поточний контроль. Перевірка на практичних заняттях теоретичних знань і засвоєння практичних навичок, а так само результатів самостійної роботи студентів. Контролюються викладачами відповідно до конкретної мети навчальної програми. Оцінка рівня підготовки студентів здійснюється шляхом: опитування студентів, рішення й аналізу ситуаційних завдань і тестових завдань, контролю засвоєння практичних навичок.

Проміжний контроль. Перевірка можливості використання студентами для практичного застосування отриманих теоретичних знань і практичних навичок по всіх вивчених темах, а так само результатів самостійної роботи студентів. Здійснюється на останньому занятті за розділом шляхом здачі практичних навичок, тестування.

Підсумковий контроль. До підсумкового контролю (диф.залік) допускаються студенти, які відвідали всі передбачені навчальною програмою лекції, аудиторні навчальні заняття, виконали в повному обсязі самостійну роботу й у процесі навчання набрали кількість балів, не менше, ніж мінімальну – **70 балів у семестрі**.

Розподіл балів, які отримують студенти

Студент може максимально отримати **120 балів** за поточну навчальну діяльність. Відповідно, позитивна оцінка на кожному практичному занятті може бути **від 3,5 до 6 балів**. Оцінка нижче **3,5 балів** означає «незадовільно», заняття не зараховане і підлягає відпрацюванню в установленому порядку.

З метою оцінки результатів навчання проводиться підсумковий контроль у формі диф. заліку. На диф. заліку студент може максимально отримати **80 балів**. Диф. залік вважається складеним, якщо студент отримав не менше **ніж 50 балів**.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
практичне заняття 1	6
Практичне заняття 2	6
практичне заняття 3	6
практичне заняття 4	6
практичне заняття 5	6
практичне заняття 6	6
практичне заняття 7	6
практичне заняття 8	6

практичне заняття 9	6
практичне заняття 10	6
практичне заняття 11	6
практичне заняття 12	6
практичне заняття 13	6
практичне заняття 14	6
практичне заняття 15	6
практичне заняття 16	6
практичне заняття 17	6
практичне заняття 18	6
практичне заняття 19	6
практичне заняття 20	6
Разом	120
Диф. залік	80
Разом з диф. заліком	200

Критерії оцінювання знань

Оцінкою 5,4-6 балів на практичному занятті та 71 - 80 балів на заліку (А за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання паліативної та хоспісної медицини, вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і не має ніяких неточностей.

Оцінкою 4,5-5,3 балів на практичному занятті та 61-70 балів на заліку (В та С за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) відповідь оцінюється, якщо вона показує знання, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.

Оцінкою 3,5-4,4 бали на практичному занятті та 50-60 балів на іспиті (D та E за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використати їх на практиці.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні

1. Паліативна та хоспісна медицина: медико-соціальні аспекти. Заздравнова А.А., Пасієшвілі Л.М. – 2023.
2. Паліативна та хоспісна допомога. Видання друге. Підручник / В.С. Тарасюк., Г.Б. Кучанська. 2021 - 328 с
3. Актуальні питання паліативної та хоспісної допомоги у практиці сімейного лікаря: посібник / [Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Губський Ю.І. та ін.]. - К.: Заславський А.Ю., 2017. - 208 с.
4. Губський Ю.І. Паліативна та хоспісна допомога: навчальний посібник. Київ: «Нова книга», 2018. – 392 с
5. Паліативна та хоспісна допомога: підручник / [Вороненко Ю.В., Губський Ю.І., Князевич В.М., та ін.] за ред. Вороненка Ю.В., Губського Ю.І. - Вінниця: Нова книга, 2017. - 392 с.
6. Феценко Ю. І. Паліативна та хоспісна допомога хворим на туберкульоз; навчальний посібник: Київ: ВСВ «Медицина». 2017. – 128с

7.2. Додаткові

Інформаційно-електронні ресурси

Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського – www.nbuv.gov.ua.

Міністерство охорони здоров'я України – <http://www.moz.gov.ua>.